

Analyse trend en hotspots Alsemambrosia

24 augustus 2016

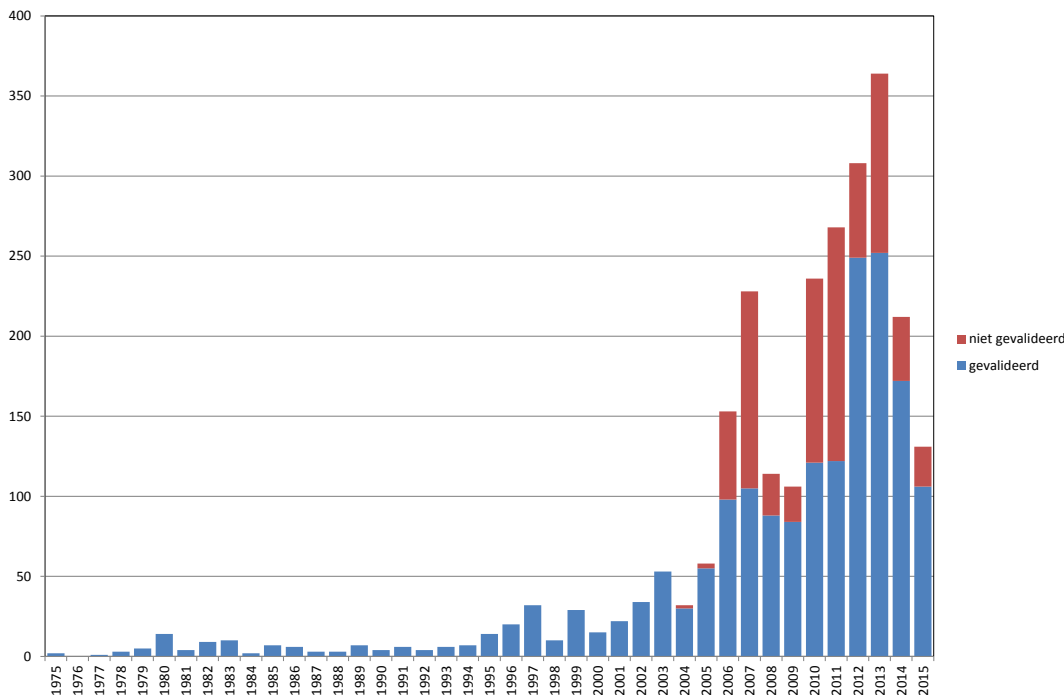
Ruud Beringen (FLORON)
Baudewijn Odé (FLORON)
Arnold van Vliet (De Natuurkalender, Wageningen UR)

Alsemambrosia is de meest voorkomende Ambrosiasoort in Nederland. Na bundeling van de gegevens van de belangrijkste bronnen van waarnemingen door FloravanNederland.nl, De Natuurkalender Wageningen UR, NDFFF, NVWA en Waarneming.nl is een analyse gedaan naar verspreiding en trend van Alsemambrosia in de periode 1975 t/m 2015. Tevens is op basis van de beschikbare gegevens een analyse gedaan naar de omvang van populaties in de periode 2000-2015.

Trend

De trend is bepaald door ieder jaar te kijken naar het aantal km-hokken waarbinnen de soort is waargenomen. Een km-hok is een vlak van 1 bij 1 kilometer. Door te kiezen voor km-hokken in plaats van individuele waarnemingen wordt voor dubbele waarnemingen van dezelfde populatie in hetzelfde jaar in hetzelfde gebied gecorrigeerd. Het werkelijk aantal individuele waarnemingen ligt in gebieden waar veel waarnemers komen veel hoger. Er wordt in de analyse onderscheid gemaakt tussen de betrouwbare waarnemingen (gevalideerd, bijvoorbeeld als de waarnemer een foto van de plant bij de waarneming heeft gevoegd) en de waarnemingen die minder betrouwbaar zijn (niet gevalideerd). Uit de analyse komt naar voren dat in de periode tot het jaar 2000 Alsemambrosia jaarlijks hooguit in enkele tientallen kilometerhokken gemeld werd (figuur 1). Daarna neemt Alsemambrosia sterk toe. De afgelopen jaren werden ieder jaar waarnemingen in ca. 200 km-hokken gedaan. In 2012 en 2013 werden voor het eerst in meer dan 300 (gevalideerd en niet-gevalideerd). Daarbij blijkt bovendien dat de soort in hoge mate in nieuwe gebieden opduikt. Het is dus niet zo dat er alleen maar beter wordt gezocht in gebieden waar de soort al eerder bekend was.

De toename in de recente periode is voor een deel te verklaren uit media-aandacht voor Ambrosia en oproepen om waarnemingen door te geven. Ook de in 2012 en 2013 door FloravanNederland.nl en Wageningen UR ontwikkelde apps hebben mensen geïnformeerd en aangemoedigd om waarnemingen door te geven. In de laatste twee jaren lijkt Alsemambrosia weer iets af te nemen. Toch wordt de toename ten opzichte van 10 jaar geleden en daarvoor als reëel beoordeeld, omdat in de periode 1975-1985 een aantal provincies bijna dekkend in kaart zijn gebracht. Als de soort toen algemener was geweest, was dit zichtbaar geweest in de grafiek.

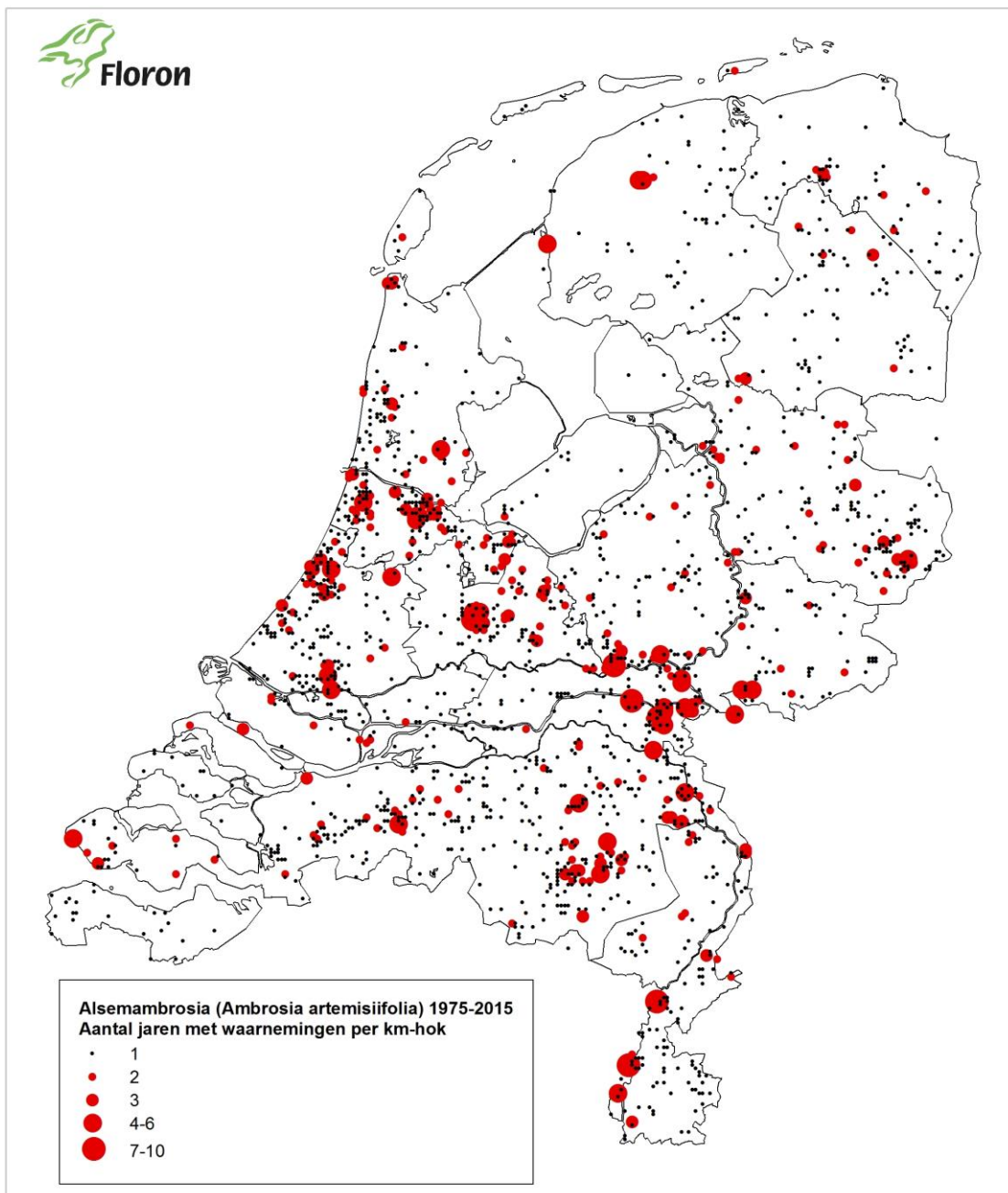

figuur 1: Aantal kilometerhokken per jaar waarin Alsemambrosia is waargenomen in de periode 1975 t/m 2015. Bron: NDFFF, FloravanNederland.nl, De Natuurkalender Wageningen UR, Waarneming.nl.

Hotspots

Er is een ruimtelijke analyse gedaan waarbij uit het aantal jaren dat Alsemambrosia in een km-hok is waargenomen, is afgeleid waar naar verwachting standvastige populaties van Alsemambrosia voorkomen. Uit deze analyse (figuur 2) blijkt dat de soort met name in stedelijke omgeving (stad, haventerreinen) bij herhaling wordt aangetroffen (o.a. Rotterdam, Amsterdam, Utrecht, Veghel, Nijmegen, Enschede en Vlissingen). Dit zijn niet alleen gebieden waar de soort (via vogelvoer of overslag van zaden) veel wordt aangevoerd, maar ook gebieden met grotere bevolkingsconcentraties (i.r.t. gezondheidsrisico). Daarnaast zijn er bestendige groeiplaatsen in natuurgebieden langs de Rijn ten oosten van Nijmegen en langs de Grensmaas. De groeiplaatsen langs de Rijn strekken zich tot in aangrenzend Duitsland uit.

Uit deze analyse wordt niet duidelijk of op de hotspots ook grotere populaties aanwezig zijn. Er is echter genoeg reden om deze kaart te gebruiken als een signaalkaart en de betreffende gemeenten of andere overheden met wat meer nadruk te benaderen om waar nodig maatregelen te nemen.

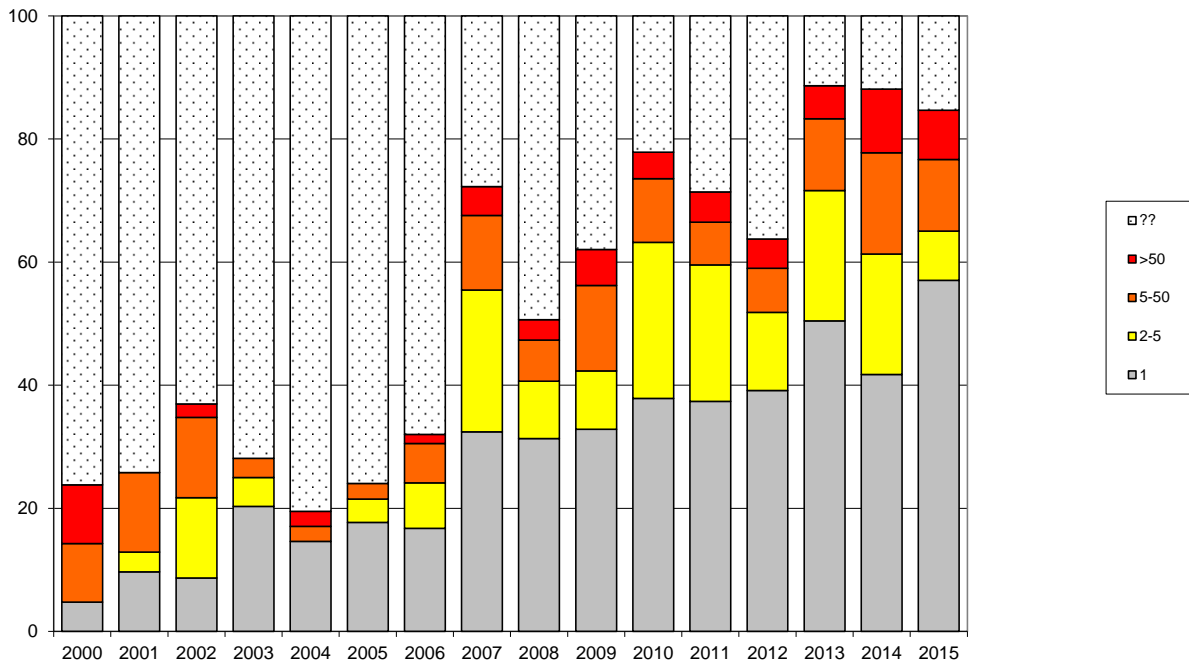

Figuur 2. Hotspots van Alsemambrosia in Nederland op basis van aantal jaren met waarnemingen in de periode 1975 t/m 2015. Bron: NDDF, De Natuurkalender Wageningen UR, Waarneming.nl, NVWA Ambrosia-App.

Populatieomvang

Er is een analyse gedaan van de beschikbare gegevens over de omvang van de populaties (figuur 3). Deze gegevens zijn de afgelopen 15 jaar beschikbaar voor een groeiend aandeel van de waarnemingen. In het merendeel van de waarnemingen gaat het om kleine populaties. Deze hebben vooral betrekking op planten uit tuinen en zijn in hoge mate terug te voeren op exemplaren die opgeslagen zijn uit vogelvoer. Van deze meldingen in tuinen blijkt dat de planten meestal al voor de bloei of zaadzetting worden vernietigd.

Toch hebben de laatste jaren 5 tot 8 procent van de waarnemingen betrekking op grotere populaties (meer dan 50 exemplaren). Dit zijn in het algemeen populaties in het openbaar groen, die gezien hun populatieomvang meer zaad produceren, een zaadvoorraad in de bodem kunnen opbouwen en tot een bestendige populatie kunnen uitgroeien.

Figuur 3. Populatieomvang van Alsemambrosia, weergegeven als aandeel (%) in de waarnemingen van abundantieklassen (aantal exemplaren) in de periode 2000 tot en met 2015. (?? = aantal onbekend) Bron: NDFF, FloravanNederland.nl, De Natuurkalender Wageningen UR, NVWA, Waarneming.nl.

Conclusies en aanbevelingen

De hoofdconclusies zijn:

- Alsemambrosia is sinds het begin van deze eeuw sterk toegenomen, hoewel de soort de laatste twee jaar weer minder vaak gevonden wordt.
- Belangrijke kernen van verspreiding zijn bekend en liggen momenteel in stedelijke omgeving, maar ten dele ook in natuurgebied of agrarisch gebied.
- Ruim 5% van de populaties is groot met een omvang van meer dan 50 planten.
- Het merendeel van de meldingen heeft betrekking op kleine aantallen planten in particuliere tuinen. Na herkenning worden de planten daar meestal meteen uitgetrokken, maar komen soms ook in volle bloei voordat dat gebeurt.
- Op plaatsen waar de soort niet bestreden wordt kan zich een langlevende zaadvoorraad in de bodem opbouwen.

De aanbevelingen zijn:

- Bestrijding ter voorkoming van grootschalige vestiging en het opbouwen van een zaadvoorraad lijkt nuttig en vooraansnog haalbaar.
- Bij de bestrijding moet minimaal worden voorkomen dat de planten zaad kunnen zetten.
- Concentreer bestrijding op de langer bekende populaties (hotspots) en op nieuwe populaties die door waarnemers worden aangebracht tijdens het veldseizoen (augustus, september).

Doorgeven waarnemingen

Telmee (www.telmee.nl)

Waarneming.nl (www.waarneming.nl)

De Natuurkalender (www.natuurkalender.nl)

NDFD Verspreidingsatlas (www.verspreidingsatlas.nl)

Android apps: ObsMapp, PlantObs, NDFD Invoer

IOS app: iObs, NDFD Invoer

Ambrosia-specifieke apps

iPhone app: Ambrosia Melder

(<https://itunes.apple.com/nl/app/ambrosia-melder/id545430441?mt=8>)

Android app: Ambrosia Alert!

(<https://play.google.com/store/apps/details?id=wur.ambrosia&hl=nl>)

Meer informatie over Ambrosia

www.ambrosiavrij.nu